
ORAȘUL BISTRIȚA

ÎN

TIMPUL ADMINISTRAȚIEI MILITARE SOVIETICE

(13 OCTOMBRIE 1944-13 MARTIE 1945). MĂRTURII DOCUMENTARE

Adrian ONOFREI

Situația administrativă, economică și social-politică după 23 august, până la semnarea "Tratatului de Pace de la Paris (1947)" a fost reglementată, în principal, de Convenția de Armistițiu între România și Națiunile Unite¹.

O evoluție aparte în acest context, a cunoscut teritoriul Transilvaniei de N-V, cedat în urma "Dictatului de la Viena" (30 august 1940), Ungariei horthyste. În toamna anului 1944, acest teritoriu, cuprinzând 11 județe, a fost eliberat de către armatele română și sovietică. Primele forme de organizare au fost influențate de desfășurarea operațiunilor militare și ulterior, de instituirea în aceste teritorii, a administrației Comandamentului General al Etapelor; misiunea acestuia era, conform Decretului-regal nr. 888/1944 "referitor la administrarea teritoriului României" de:

- a lua sub ordine comandamentele teritoriale, în tot ceea ce privește nevoile militare;
- a coordona activitatea Comandamentelor de Etapa nr. 1 și 2, ca organe subordonate Marelui Stat Major;
- în teritoriul fost cedat Ungariei, a exercita drepturile de organizare, din punct de vedere militar, a acestui teritoriu².

La 30 octombrie 1944, acesta menționa că va lua în subordine, pe lângă autoritățile militare, și stabilimentele, întreprinderile militare sau militarizate, aflate pe teritoriul județului Năsăud, până la instalarea Înalțului Comisar pentru Administrarea Transilvaniei Eliberate³.

Primele încercări de instaurare a administrației civile românești în teritoriul județului au fost anulate de hotărârea Comisiei Aliate de Control⁴ din 14 noiembrie 1944, de a retrage administrația română din N Transilvaniei și punerea ei sub comanda sovietică. Memoriul adresat de guvernul C. Stănescu generalului Vinogradov, la 19 noiembrie 1944, arăta că măsura este o eroare de fond și de formă care lovea în litera și spiritul Convenției de Armistițiu din 12 septembrie 1944⁵.

¹ *Convenția de Armistițiu între Guvernul Român pe de o parte și Guvernele Uniunii Sovietice, Regatul Unit și Statele Unite ale Americii, pe de altă parte, din 12 septembrie 1944*, București, 1944, 7 p. (retipărită în Tipografia "Minerva" Bistrița).

² *Direcția județeană Bistrița-Năsăud a Arhivelor Naționale*, fond: "Legiunea de jandarmi a județului Năsăud", dos.2 (în continuare: A.N. B.).

³ Idem, fond "Prefectura județului Năsăud", d. 254/1944.

⁴ Vezi: "Decret-lege pentru înființarea, organizarea și funcționarea Comisiunii pentru aplicarea Armistițiului dintre România și Națiunile Unite, în *Monitorul Oficial*, nr. 247/1944, act ce va reglementa relațiile dintre autoritățile române și Comisia Aliată de Control, instituită prin Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944.

⁵ Vezi dr. Ștefan I. Pop, *O pagină de istorie-viața județului Năsăud de la 13 octombrie 1944 la 13 martie 1945*, 1947, Tipografia Minerva, Bistrița, 78p. + CXII anexe, pentru consecințele hotărârii, la nivelul județului Năsăud: consecințele la nivelul țării, în Valeriu Florin Dobrinescu, *Transilvania la cele două Conferințe de Pace de la Paris (1919-1920 și 1946-1947)*, în 1918. *Sfârșit și început de epocă*, Satu-Mare – Zalău, 1998, p. 491.

În acest context, pentru teritoriul județului Năsăud, perioada octombrie 1944-martie 1945, a reprezentat o perioadă cu o evoluție aparte, cu o viață economică, socială, politică, *autonomă*⁶.

La instalarea Consiliului Județean, în 13 decembrie 1944, comandantul militar sovietic arata că: "după război, România va primi înapoi, *total, sau în parte*, Transilvania Nordică. Ea se află în prezent sub stăpânire rusească și are un comandament suprem la Cluj"⁷.

Situația era astfel prezentată și de un raport al Oficiului județean al C.A.S.B.I.⁸: "obligățiile statului român, pe teritoriul județului Năsăud, de la 12 octombrie 1944, odată cu sosirea la Bistrița a Împuternicitului Comisiei Aliate de Control, au fost îndeplinite, atât în orașul reședință, cât și în întregul județ, *după indicațiile verbale, arareori scrise*, ale Împuternicitului Comisiei Aliate de Control. Până la extinderea legislației românești pe teritoriul Ardealului de Nord, și, chiar și după această dată, până la primirea ordinelor și instrucțiunilor, întreaga activitate a căzut în sarcina administrației locale. O mare piedică a constituit imixtiunea Împuternicitului Comisiei Aliate de Control, care a funcționat ca piedică, *deoarece singurul izvor de interpretare a fost Împuternicitul Comisiei Aliate de Control, autoritățile superioare, sesizate aproape zilnic, nerăspunzând categoric*"⁹.

În acest context, la 13 octombrie 1944 "preotul Ioan Costan s-a înscăunat ca primar și a început prima organizare a orașului; a fost creat un consiliu orășenesc, s-a organizat o forță militară pentru pază și s-a creat aparatul administrativ necesar pentru ducerea la îndeplinire a hotărârilor luate"¹⁰.

Alături de probleme stringente, legate de refacerea distrugerilor cauzate de război, orașul Bistrița se va confrunta și cu probleme specifice.

Astfel, în toamna anului 1944, conducerea orașului a luat măsura de evacuare a populației de origine etnică germană: "câteva zile după indicația de fugă, conducerea partidului național-socialist a dat indicația de retragere generală. Primul tren de evacuare a plecat la 13 septembrie. Până la sfârșitul lunii septembrie l-au urmat nenumărate. Retragerea nu ar fi fost atât de generală, dacă conducerea politică nu ar fi zvonit o atât de mare teroare. Desigur, s-a spus la început, că dacă vin rușii, nu va rămâne în viață nici un german. Toți vor fi masacrați. Apoi a venit atât de des folosită vorbă a trădării națiunii, dacă rămâneai acasă. Preotul orașului striga în slujbele de duminică împotriva conlocuitorilor trădători: în afară de două-trei familii înstărite, au rămas în Bistrița numai oameni săraci"¹¹.

Exodul masiv al populației germane și, în parte, maghiare, s-a concretizat într-un număr de aproximativ 8000 de persoane, plecate în septembrie-octombrie 1944 în Ungaria, Austria și Germania, într-un procent de 60%¹² din total; pentru oraș au rămas 380 de sași, cu membrii de familie cu tot.

Reglementarea problemei "averilor absenteiste" s-a făcut prin Legea nr. 91 "pentru crearea Casei de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice" din 9 februarie 1945. La articolul 2, legea stabilea categoriile de bunuri și persoane asupra cărora se va aplica: "persoanelor prevăzute de art.8 din Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944 și anume: statul german sau ungar, persoane fizice sau juridice de naționalitate ungară sau germană, ori persoanele cu reședința sau sediul în teritoriul Germaniei sau Ungariei, ori în teritoriile ocupate de acestea"¹³.

⁶ Vezi Ioan Mureșan, *Situația social-politică și economică din județul Năsăud în timpul administrației militare sovietice (13 octombrie 1944-12 aprilie 1945)*, în RB, VII, 1993, pp. 263-269; Adrian Onofreiu, *Factori de influență politică în activitatea Prefecturii județului Năsăud (1944-1947)*, în RB, XII-XIII, 1999, pp. 403-413.

⁷ A.N.B., fond "Prefectura...", d. 294/1944.

⁸ Legea nr. 91 pentru crearea Casei de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice", în M.O., nr. 33/1945.

⁹ A.N.B., fond "Prefectura...", d. 181/1945.

¹⁰ Ștefan I. Pop, *op.cit.*, iată și mărturiile lui Gustav Zikeli: "la inițiativa comandantului rus a fost fixat un consiliu orășenesc, în care au fost cuprinși aproximativ 30 de oameni, printre care un evreu, un maghiar și eu, ca sas. Au fost fixați funcționari, a fost organizată o poliție. În ședințele consiliului orășenesc erau rezolvate în principal, probleme de locuințe".(A.N.B.-fond: "Gustav Zikeli" d. 5, p. 81).

¹¹ *Ibidem*, p. 74.

¹² *Ibidem*, p. 81;

¹³ M.O., nr. 33/1945;

În total, comisia creată la nivelul orașului, va inventaria aproximativ un număr de 1050 “Case absenteiste”, care vor fi gestionate până la reglementarea situației lor juridice¹⁴.

Aplicarea Reformei Agrare s-a făcut cu destulă dificultate, deoarece, începând cu luna mai 1945, o parte a populației refugiate s-a reîntors și și-a revendicat proprietățile, ceea ce a dus la tensionarea relațiilor cu cei care ocupaseră deja, legal sau mai puțin legal, bunurile imobiliare ale celor refugiați. “Reforma Agrară a fost, în cea ce privește pe germani, o catastrofă economică pentru aceștia. Proprietatea agricolă, deci teren și pământ, inventarul viu și mort, agricol, deci construcții agricole, mașini și animale, au fost confiscate, fără ca acuzele la adresa foștilor luptători, să fie legate de vreun crez politic, ci numai de apartenența la națiunea germană”¹⁵.

Alte probleme se refereau la: relațiile autorităților locale cu reprezentanții Comandamentului Militar Sovietic; relațiile cu forțele politice, în special după instaurarea Guvernului dr. Petru Groza (6 martie 1945); amestecul dublu, atât al rușilor, cât și al noilor forțe politice, în numirea funcționarilor și controlarea și direcționarea măsurilor luate, cu scopul aplicării propriilor concepții de guvernare.

În urma festivităților de la Cluj, din 13 martie 1945 “privind *reanexarea* Ardealului de Nord la România”¹⁶, administrația civilă s-a reintrodus și în județul Năsăud. “Când, la începutul lunii aprilie 1945, Transilvania de Nord a fost *retrocedată României*, funcționarii care au părăsit Bistrița în 1940 s-au reîntors și au pus administrația iarăși pe picioare. Comandantul rus al pieței a părăsit orașul, împreună cu puținii soldați rămași aici”¹⁷.

Documentele redată în continuare, reflectă eforturile autorităților locale pentru reglementarea vieții economice și sociale, pentru a se ajunge la o relativă stare de normalitate, atâta cât era posibil în condițiile de atunci.

Prin redarea mai multor genuri de documente, am încercat să surprindem aspecte cât mai diverse – multe din ele, inedite – din viața comunității bistritene care va ieși din această perioadă cu o altă înfățișare, care-i va marca evoluția ulterioară până în contemporaneitate.

Documente

1. 1944, noiembrie 2 – Bistrița.
Decizia prefectului județului Năsăud de schimbare a primarului orașului, Ioan Costan, cu dr. Leon Mihăieșe.
(A.N.B., fond: “Prefectura județului Năsăud”, d. 78/1944);
2. 1944, noiembrie 2 – Bistrița.
Raport asupra activității primăriei în perioada 13 octombrie-2 noiembrie 1944.
(A.N.B., fond: “Prefectura...” d. 77/1944).
3. 1944, noiembrie 6 – Bistrița.
Decizia prefectului județului Năsăud de numire a unei comisii cu atribuții de a revizui și confirma autorizațiile de ocupare a locuințelor părăsite din oraș.
(A.N.B., fond: “Prefectura...” d. 120/1944).
4. 1944, noiembrie 21 – Bistrița.
Raport al primăriei adresat prefecturii, cuprinzând date statistice referitoare la situația orașului.
(A.N.B., fond: “Prefectura...” d. 91/1944).
5. 1944, noiembrie 22 – Bistrița.
Proces verbal al consfătuirii cadrelor didactice privind organizarea unui liceu și a unei școli de fete la Bistrița.
(A.N.B., fond: “Prefectura...” d. 218/1944).
6. 1944, decembrie 20 – Bistrița.
Ordonanța prefectului județului Năsăud nr. 10, privind camuflajul, circulația pe străzi și activitățile culturale.
(A.N.B., fond: “Prefectura...” d. 672/1944);
7. 1944, decembrie 20 – Bistrița.
Ordonanța poliției orașului Bistrița privind măsuri de pază și securitate.
(A.N.B., fond: “Prefectura...” d. 602/1944).

¹⁴ A.N.B., fond: “Primăria orașului Bistrița”, d. 38/1945;

¹⁵ A.N.B., fond: “Gustav Zikeli”, d. 5, p. 84.

¹⁶ Idem, fond: “Prefectura...”, d. 2738/1945;

¹⁷ Idem, fond: “Gustav Zikeli”, d. 5, p. 84.

8. 1945, ianuarie 24 – Bistrita.
Ordonanța prefecturii județului Năsăud nr. 35, prin care atribuțiile ministerelor sunt trecute asupra prefectului județului.
(A.N.B., fond:” Prefectura...” d. 809/1945).
9. 1945, martie 11 – Bistrita.
Adresa prefecturii județului Năsăud prin care anunța că ziua de 13 martie, data introducerii administrației civile românești în Ardealul de Nord, va fi sărbătoare națională.
(A.N.B., fond:” Prefectura...” d. 2738/1945).
10. 1945, aprilie 2-Bistrita.
Regulamentul de administrare și dare în custodie a imobilelor “absenteiste” din orașul Bistrita.
(A.N.B., fond:” Prefectura...” d.43/1945).
11. 1945, aprilie 10 -Bistrita.
Declarația primarului orașului Bistrita în legătură cu incidentul avut cu un cetățean maghiar, în problema arborării culorilor naționale maghiare.
(A.N.B., fond:” Primăria orașului Bistrita”d.2/1944).
12. 1945, aprilie-Bucuresti.
Comunicatul Băncii Naționale a României privind retragerea din circulație a monedelor străine din Ardealul de Nord și cursul de schimb al acestora.
(A.N.B., fond:” Prefectura...” d.313/1945).
13. 1945-mai 28-Bistrita.
Ordin circular al prefecturii județului Năsăud prin care sunt abrogate ordonanțele prefecturii din perioada 13 octombrie 1944-9 martie 1945.
(A.N.B., fond:” Prefectura...” d.6895/1945).
14. 1945,iulie 19-Bistrita.
Statistica privind pagubele cauzate de război orașului Bistrita.
(A.N.B., fond:” Primăria orașului Bistrita”d.37/1945).
15. 1945,iulie 19-Bistrita.
Raport al primăriei privind situația orașului din punct de vedere economic, social, politic.
(A.N.B., fond:” Prefectura...” d.5591/1945).
16. 1945,iulie 25-Bistrita.
Memoriul fostului deputat Rudolf Schuller adresat Consiliului de Miniștri în care expune modul de rezolvare a problemei refugiaților sași.
(A.N.B., fond:” Prefectura...” d.8999/1945).
17. 1945, august 12-Bistrita.
Adresa primăriei către prefectura județului Năsăud , prin care solicită reglementarea situației caselor “absenteiste”.
(A.N.B., fond:” Primăria orașului Bistrita”d.40/1945).
18. 1945,noiembrie 21-Bistrita.
Adresa prefecturii județului Năsăud către comisia locala C.A.S.B.I., privind administrarea în Ardealul de Nord, în perioada octombrie 1944-aprilie 1945.
(A.N.B., fond:” Prefectura...” d.16397/1945).

1. 1944, noiembrie 2 – Bistrița.
Decizia prefectului județului Năsăud de schimbare a primarului orașului, Ioan Costan, cu dr. Leon Mihăieșe.
Deciziune.

Noi, Colonel Teodor Zbârcea prefectul județului Năsăud având în vedere demisiunea prezentată verbal de Domnul Primar al Orașului Bistrița Ioan Costan, preot.,

Considerând împrejurarea că orașul în această perioadă de organizare nu poate rămâne fără un conducător autorizat.

În virtutea drepturilor cari ni se asigură prin Decretul Regal Nr. 1996 din 14 Octombrie 1944. precum și ordinul Comandamentului General al Etapelor Nr. 30215/1944 referitor la executarea susnumitului Decret Regal:

Decidem:

Art. 1. Primim demisia din calitate de primar al comunei urbane Bistrița pe data de 2 Noembrie a.c. a Domnului Ioan Costan preot.

Art. 2. Numim ca primar al comunei urbane Bistrița pe data de 2 Noembrie a. c. pe Domnul Leon Mihăieșe domiciliat în Bistrița.

Bistrița, la 2 Noembrie 1944.

Prefect:

(A.N.B., fond: "Prefectura județului Năsăud", d.78/1944).

2. 1944, noiembrie 2 – Bistrița.

Raport asupra activității primăriei în perioada 13 octombrie-2 noiembrie 1944.

1. Primar al orașului, în ziua de 13 Oct. 1944, când a intrat armata sovietică, a fost numit d. Ion Costan iar ca subprimar d. Dr Molnar Victor din partea maiorului comandant militar al orașului.

2. Aceștia au procedat imediat la organizarea serviciilor Primăriei, numindu-se personalul necesar dintre funcționarii cari au funcționat fie la Primărie, fie la alte instituții.

3. S-a organizat Poliția, al cărei șef a fost numit de primar dl. Dr Tudora Dan.

4. În ziua de 20 Oct. 1944, într-o ședință plenară, locuitorii din oraș, la dorința dlui primar, și-au ales un comitet de colaborare format din 6 intelectuali, 4 meseriași, 4 muncitori, 4 agricultori, 2 meseriași unguri și 1 evreu.

5. Primăria, din încredințarea dlui comandant militar, a numit personalul și s-au organizat următoarele instituții: Tribunalul, Judecătoria, Parchetul, Penitenciarul, Cartea Fonduară, Direcțiunea Silvică, cooperativa "Regna", Administrația Financiară, Instituțiile bancare, etc.

Iată un scurt rezumat al activităților Primăriei:

I. Pe teren bisericesc: Toate cultele sunt libere să-și practice credința și serviciile divine, ca și înainte.

II. Lucrări de utilitate publică. Uzina electrică a fost distrusă prin explozie. Am îndrumat mecanicii și în ziua de 20 Oct. a.c. su montat un dinam cu o locomotivă, alimentând cu lumina electrică toate instituțiile publice în funcțiune și spitalele militare.

Apeductul a fost distrus atât la rezervoare cât și la puntea peste râul Bistrița. Începând cu ziua de 15 Oct. 1944, zilnic au lucrat în ambele locuri zeci și sute de oameni, iar carele din oraș au transportat intens așa ca maximum pe ziua de 10-15 Nov. a.c. vom avea apă în oraș.

Un sprijin prețios ne-a dat d. Maior Sebacovschi Comandantul Coloanei de transport prundiș, iar Col. Nicolescu, Comandantul Legiunii de Jandarmi ne-a pus la dispoziție zilnic cca 100 de soldați pentru munca și 50 subof. pentru paza lucrătorilor.

Păraul Morii a fost înfundat prin cele două explozii de la Prefectură și Vama Aldorului. A fost desfundat pentru a se pune în funcțiune Moara din Răchiți, singura moară cu apă din oraș, care va măcina cerealele producătoare de făină pentru populația orașului.

Am avut grijă și am asigurat hrana zilnică a ostașilor dela Coloane și Jandarmerie.

Sub îndrumarea ofițerilor ingineri ruși, populația orașului a reparat complet în zilele de 14-17 Oct. 1944 podurile distruse de explozii și anume: 1. Podul Budacului, 2. Podul dela Prefectură, 3. Podul dela Vama Aldorului. Acestea în ziua de 18 Oct. a.c. au fost complet terminate și puse în circulație.

S-a început repararea caselor distruse de exploziile din vecini, Primăria rechiziționând din diferitele depozite materialul necesar: var, cue, sticlă, ciment, țiglă etc.

S-au luat măsuri pentru curățirea radicală a murdăriei din oraș și de prin casele și curțile celor plecați, sub controlul organelor sanitare.

S-a înființat în sanatoriul Jonasch un spital civil pentru bolnavi sub conducerea dlui Dr Dumitru Cosma. Tot Dsa s-a străduit să salveze anumite medicamente din farmaciile existente în oraș, cari au fost complet devastate și golite.

Primarul a luat măsuri și s-a făcut recensământul populației. S-au înscris în total 5.690 suflete. Este în curs de executare înregistrarea vitelor și a vehiculelor.

S-au instituit comisii speciale cari vor executa următoarele lucrări:--1. Vor inventaria toate casele celor plecați, cu mobilierul existent în casă, curte și supraedificate. 2. Se vor inventaria toate atelierele și prăvăliile, fabricile, depozitele etc. și se va decide cui să fie predate, pentru ca industria și comerțul local, în cadrele posibilităților să fie puse în funcțiune. 3. Se vor inventaria toate lemnele cari vor fi depozitate în locuri anumite și de acolo se vor distribui celor lipsiți și în primul loc instituțiilor.

După sosirea ostașilor de la Etape și a jandarmeriei, paza și ordinea în oraș, ziua și noaptea, au fost asigurate de soldați.

S-au luat măsuri contra celor ce au devastat sau au furat obiecte din casele celor plecați.

În ziua de 26 Oct. a.c. comisii speciale au lucrat în cele 6 sectoare ale orașului pentru culegerea de pe câmp a recoltei celor plecați. Aceasta este depozitată într-o magazie mare și corespunzătoare lângă gară. Lucrările sunt în curs de executare.

Primăria dă tot concursul și depune toate eforturile pentru coordonarea și îndrumarea lucrărilor de refacere a gospodăriei orașului.

Comisia de colaborare a aprobat o parte din cererile înaintate, închiriind în mod provizoriu o parte a caselor celor plecați, urmând ca autoritățile competente să confirme sau să revoce acele măsuri provizorii. Acesta este un raport sumar care va fi înlocuit apoi cu unul detaliat.

Bistrița la 2 Nov.1944.

PRIMAR,

(A.N.B., fond: "Prefectura..." d. 77/1944).

3. 1944, noiembrie 6 – Bistrița.

Decizia prefectului județului Năsăud de numire a unei comisii cu atribuții de a revizui și confirma autorizațiile de ocupare a locuințelor părăsite din oraș.

Deciziune

Având în vedere că pe teritoriul orașului Bistrița se găsesc o mulțime de case a căror proprietari au părăsit orașul parte ca refugiați, ca încorporați, și că în aceste case s-au mutat folosindu-se de perioade de dezorganizare locatari neautorizați, și chiar dacă au primit vreo autorizație de la organele Primăriei provizorii a Orașului, aceste autorizații s-au dat fără de a se face cercetări prealabile;

Pentru a se pune capăt acestor situațiuni și pentru a avea un control asupra acestor edificii părăsite și în vederea punerii capăt și la diferite abuzuri; și a introduce un sistem mai aproape de legalitate în atribuirea pentru viitor a locuințelor diferiților petiționari și mai ales cu considerare la împrejurarea ca aceste imobile intră de drept în patrimoniul Statului și că autorizațiile ce se vor da vor fi cu titlul provizor:

Decidem:

Art.1. Instituiem o comisiune compusă din câte un delegat al Prefecturii Județului, Comendurii Pieții, al Primăriei Orașului, al Administrației Financiare, și al Tribunalului, în atribuțiunile căruia intră: 1. revizuirea și confirmarea autorizațiilor de ocupare a locuințelor părăsite, date până în prezent de Primăria Orașului Bistrița. 2. Pentru viitor aprobarea sau respingerea cererilor cari vor intra.

Comisiunea va lucra, până la noi dispozițiuni sub presiul delegatului Prefecturii de județ zilnic dela ora 9 la 1 a.m. în localul Prefecturii începând cu ziua de 7. Noemvrie a.c.

Hotărârile date nu sunt opozabile.

Art.2. Cu executarea se încredințează Serviciul Administrativ al Prefecturii județului.

Bistrița, la 6. Noemvrie 1944. Prefect,

(A.N.B., fond: " Prefectura..." ,d.: 120/1944).

4. 1944, noiembrie 21 – Bistrița.

Raport al primăriei adresat prefecturii, cuprinzând date statistice referitoare la situația orașului.

Nr.2062/1944.

DOMNULE PREFECT,

Relativ la ordinul D-voastră de sub Nr. 216/1944 cu onoare raportează următoarele:

Ad. Nr.1.Recensământul populației s-a făcut și situația pe naționalități și vârstă este:

	0-6		7-12		13-19		20-64		64-		Total	
	b.	f.	b.	f.	b.	f.	b.	f.	b.	f.	b.	f.
Români	220	234	232	177	239	361	865	1272	109	114	1665	2158
Maghiari	144	167	86	104	71	150	373	599	34	49	708	1069
Germani	16	9	7	9	7	11	79	135	56	106	165	270
Evrei	-	-	1	-	1	-	34	1	-	1	36	2
Alți	7	6	5	15	7	15	56	86	5	11	80	133
Total	387	416	331	305	325	537	1407	2093	204	281	2654	3632
Total general											6.286	

Ad. Nr.2. Recensământul vehiculelor și animalelor este : Cai 27, Cărute pentru cai 32, care pentru vite 52, boi 10, magari 1, biciclete 12.

Ad. Nr.3. Numărul școlilor este 11 și grădinițe de copii mici 7, în felul următor: Școala Românească: 1. Liceul de băieți, 2. Gimnaziul de fete, 3. Școala primară Nr.1 și Nr.2, 4. Școala de ucenici și 5. Grădinița de copii; Școli Maghiare: 6. Școala primară reformată, 7. Școala primară romano-catholică, Școli Germane: 8. Liceul German, 9. Școala primară Germana, 10. Gimnaziul de fete German; Școala Evriască: 11. Școala primară. Deocamdată nu funcționează nici una fără

școala primară de Stat Nr.1 va începe învățământul la 23 .1. restul școlilor pentru aceia nu va funcționa deocamdată fiindcă nu avem profesori și învățatori în număr corespunzător.

Ad. Nr.4. Numărul bisericilor este de 6 și anume: Biserica Românească grec.-cat., 2. Biserica Românească ortodoxă, 3.Biserica romano-cat. Maghiară, 4. Biserica Reformată Maghiară, 5. Biserica evanghelică-luterană Germană, 6. Sinagoga Evreiască.

Ad. Nr.5. Deocamdată s-au deschis 8 magazine, 2 restaurante, 6 frizerii, 6 măcelării, 3 fabrici, 5 brutării, 4 pantofării, 5 tâmplarii, 2 tipografii și 6 ferării, restul atelierelor și a pravăliilor în proximele zile urmează să se deschidă.

Ad. Nr.6. Următoarele fabrici sunt pe teritoriul orașului: a/ de bere, b/ de piele, c/ de teracotă și oale, d/ de oțet, e/de săpun, f/ de sifon, g/ de ulei, h/ de cărămidă, i/ de mezeluri. Din acestea lucrează trei iar restul se pot pune în funcțiune.

Ad.Nr.7. Drumurile o parte din oraș s-au reparat de armata Sovietică împreună cu civilii și sunt în stare practicabile.

Ad.Nr.8. S-au făcut trei poduri de către armata Sovietică împreună cu civili. Pe raza orașului alte poduri nu sunt de reparat sau construit.

Ad. Nr. 9. Am dat ordin pentru strângerea recoltei de pe câmp și pentru îngropatul viilor.

Bistrița, 21 Noemvrie 1944 Primar,

(A.N.B., fond: "Prefectura...", d. 91/1944).

5. 1944, noiembrie 22 – Bistrita

Proces verbal al consfăturii cadrelor didactice privind organizarea unui liceu și a unei școli de fete la Bistrița.

Nr. 218/1944

Proces-Verbal

Dresat azi 21 Noemvrie 1944 în ședința ce a avut loc la Prefectura Județului cu ocazia consfăturii asupra deschiderii și organizării unui liceu și a unei școli de fete în Orașul Bistrița.

Prezidează Dl. Dr. Titus Crișan subprefectul județului.

Luându-se în dezbatere problema organizării învățământului secundar din Orașul Bistrița și necesitatea începerii cursurilor având în vedere și ordinul Comandamentului militar sovietic care dispune deschiderea școalelor cât mai grabnic, membrii participanți la această ședință au hotărât următoarele:

1./Înființarea unui liceu de băieți cu 8 clase și a unui gimnaziu de fete.

2./Se alege director al acestor școli Dl. Profesor Grigore Toma.

3./Atât liceul cât și gimnaziul va funcționa deocamdată în localul din Str. Regina Maria unde a funcționat și în trecut liceul de băieți, până când va fi disponibil fostul local al comunității germane din această stradă.

4./Înscrierile la ambele școli se vor face între 1-5 Decembrie 1944. Direcțiunea școalelor va face anunțul de înscriere.

5./Începerea cursurilor va avea loc la data de 7 Decembrie 1944.

6./Se va constitui de îndată un comitet școlar.

7./Didactul se stabilește pentru cursul superior la 240 P. și pentru cursul inferior la 120 Pengo.

Domnul subprefect al județului Dr. Titus Crișan încheind conferința urează corpului didactic spor la lucru și dragoste față de problema învățământului ce mai ales astăzi se cere s-o avem pentru copiii și pentru neamul nostru.

Nemai fiind alte chestiuni de discutat ședința se ridică.

Bistrița, la 22 Noemvrie 1944

Președinte

Subprefect:

(A.N.B., fond: "Prefectura..." d. 218/1944).

6. 1944, decembrie 20 – Bistrita.

Ordonanța prefectului județului Năsăud nr. 10, privind camuflajul, circulația pe străzi și activitățile culturale.

Nr. 672-1944

Ordonanța nr.10

Noi, Dr. Ștefan I. Pop prefectul județului Năsăud, având în vedere starea excepțională impusă de necesitatea menținerii ordinii publice și a operațiunilor militare

Ordonăm

Art.1. Camuflajul locuințelor începe seara la orele 19 și durează până la orele 5 dimineața.

Art.2.Ora de închidere a restaurantelor, bodegilor, crășmelor, cafenelelor, casinelor etc., este ora 20'30.

Art.3. Circulația pe străzi între orele 21-5 este admisibilă numai în caz de absolută nevoie. Fiecare persoană este dator să poarte asupra sa legitimația eliberată de biroul populației.

Art.4. Horele țărănești, jocurile, reprezentațiile teatrale se autorizează până la orele 17. Autorizațiile se eliberează de Primăria plaserelor respective și pentru orașul Bistrița de șeful poliției, pe răspundere proprie.

Programele și recitările vor fi conforme cu actuala situație politică și socială. Primăria și șeful poliției orașului Bistrița vor încunoaștința Comandamentul Militar Rus de reprezentațiile teatrale autorizate anexând un exemplar al programului. Organele Jandarmeriei în comunele rurale, împreună cu Primăriile comunale iar în orașul Bistrița un comisar de serviciu al poliției vor participa la toate reprezentațiile teatrale, horele țărănești, jocuri, etc., sesizând imediat șefii ierarhici de orice infracțiune.

Art.5. Contravenienții la dispozițiile art.1-4 sunt pasibili de o pedeapsă de la 100-10.000 Pengo și eventual internarea în lagăr.

Art.6. Judecarea contraveniențelor este în competența Pretorilor și a șefului poliției orașului Bistrița.

Art.7. Prezenta ordonanță se va da publicității prin bătaie de tobă și afișare tuturor locuitorilor jud. Năsăud.

Bistrița, la 20 Decembrie 1944

Prefect:ss. Dr. Ștefan I. Pop

(A.N.B., fond: "Prefectura..." d. 672/1944).

7. 1944, decembrie 20 – Bistrița.

Ordonanța poliției orașului Bistrița privind măsuri de pază și securitate.

Poliția orașului Bistrița.

ORDONANȚA

1./Toți aceia cari dețin:

a./Arme de orice fel înțelegându-se și armele de lux, armele albe, baionetele, săbiile, etc., munițiuni, explozibile, echipament și haine militare.

b./Aparate de radio.

c./Aparate de fotografiat tip mic și în special aparate Leica .Urmează ca cel mai târziu în 48 de ore de la data publicării prezentei ordonanțe să le predeie fie la Primăria orașului fie la Poliție.

2./Nimeni nu poate găzdui, alimenta sau tăinui soldați germani sau unguri.

3./Circulația pe străzi este admisibilă numai între orele 5 și 21 fiecare persoană având asupra sa legitimația eliberată de Biroul populației.

4./Ora de închidere a restaurantelor , bodegilor , cramelor ,cafenelelor , casinelor, etc., este ora 20--30.

5./Nimeni nu poate sta pe teritoriul orașului mai mult de 24 de ore fără a fi înscris la Biroul populației.

6./Camuflajul locuințelor începe seara la orele 19 și durează până la orele 5 dimineața.

7./Fiecare locuitor va întreține în stare de curățenie trotuarul din fața casei sau localului apoi casa sau localul ce-l deține cu toate dependențele, curtea și grădina îndepărtând și cărând gunoaiele .

Acolo unde se ivește vreo boală molipsitoare , membrii familiei sau îngrijitorii lor sunt obligați a anunța imediat serviciul sanitar al orașului.

8./Se oprește cu desăvârșire introducerea pe nedrept în casele părăsite și însușirea pe nedrept a obiectelor aflate în aceste case, curți, grădini, etc.

9./Fără autorizații eliberate de autoritățile competente nimeni nu poate transporta nici un fel de mobilier, materiale, scule, mașini, cereale, beuturi, furaje, unelte, etc.

10./Toți locuitorii vor respecta cu strictețe aplicarea și respectarea prețurilor maximele.

11./Toți aceia care au ocupat și dețin case , locuri sau altfel de bunuri de-a absenteiștilor fără autorizație legală a Primăriei, vor fi imediat evacuați și deferiți justiției.

12./Se atrage atențiunea tuturor locuitorilor că contravenienții la prezenta ordonanță pe lângă pedepsele închisorii, amenzi, confiscării averei vor putea fi pedepsiți și cu internarea în lagare sau tabere de muncă.

13./Prezenta ordonanță se dă publicității azi prin afișare și bataie de tobă.

Bistrița, la 20 decembrie 1944.

Poliția orașului Bistrița

(A.N.B., fond: "Prefectura..." d. 602/1944).

8. 1945, ianuarie 24 – Bistrița.

Ordonanța prefecturii județului Năsăud nr. 35, prin care atribuțiile ministerelor sunt trecute asupra prefectului județului.

Nr.809/1945

Ordonanța nr.35

Noi, Dr. Ștefan I. Pop Prefectul județului Năsăud,

Văzând dispozițiunea dată de Consiliul Județean în ședința din 19 Ianuarie 1945. Nr. 1. P.v. relativă la reglementarea unor chestiuni în situația excepțională a județului.

Ordonăm:

Art.1. Atribuțiunile singuraticelor Ministere ca autorități tutelare sau de control trec asupra Prefectului județului.

Toate legile cari pentru anumite acte pretind aprobarea sau confirmarea Ministerială se modifică în sensul că această confirmare sau aprobare se dă de prefectul județului.

Apelurile sau petițiunile adresate Prefectului județului ca autoritate Ministerială se va timbra cu timbrul cerut de petițiunile sau apelurile adresate Ministerului.

Art.2./Aceasta ordonanță intră în aplicare pe data publicării ei.

Bistrița, la 24. Ianuarie 1945.-

Prefect:

(A.N.B., fond: "Prefectura..." d. 809/1945).

9. 1945, martie 11 – Bistrița.
Adresa prefecturii județului Năsăud prin care anunța că ziua de 13 martie, data introducerii administrației civile românești în Ardealul de Nord, va fi sărbătoare națională.
Nr.2738/1945

Către Pretura plăsii Rodna

Din înalt ordin ziua de 13 Martie 1945 se va sărbători cu deosebit fast ca sărbătoare națională, reanexarea Ardealului de Nord la România. În toate școalele se va suspenda ținerea cursurilor. În toate bisericile se va celebra un --TeDeum-- la orele 10 la care vor participa toate autoritățile. Se suspendă activitatea tuturor autorităților în această zi de mare însemnătate. La școale profesorii și învățătorii vor ține o conferință despre însemnătatea zilei și contribuția F.N.D.-ului și Armatei Sovietice la acest mare act istoric. Celebrarea serviciului divin și serbarea școlară este obligatorie. Prezentul ordin se va comunica cu toate autoritățile. Domnii Primpretori vor raporta care dintre preoți nu au celebrat --Te-Deum---ul.

Bistrița, 11 Martie 1945.

Prefect,

(A.N.B., fond: "Prefectura..." d. 2738/1945).

10. 1945, aprilie 2-Bistrița.

Regulamentul de administrare și dare în custodia imobilelor "absenteiste" din orașul Bistrița.

PRIMĂRIA ORAȘULUI BISTRIȚA

Nr.1363/1945

REGULAMENT

pentru administrarea, darea în custodie, arendare și închiriere a imobilelor și mobilelor absenteiste situate pe teritoriul orașului Bistrița.

Cap.I Dispozițiuni generale.

art.1. Orice bun imobil sau mobil, construcție - supraedificat - sau bun agricol, aflator pe teritoriul orașului Bistrița, care în urma evenimentelor determinate de situațiunea de războiu, a fost părăsit în decursul anului 1944 de către proprietarul său legitim, în mod voluntar, refugiindu-se din oraș odată cu autoritățile maghiare, sau a trupelor de ocupațiune maghiaro-germane peste granițele țării, se consideră bun absenteist și intră în prevederile prezentului regulament.

art.2. Bunurile denumite --absenteiste-- sunt: construcțiile supraedificate destinate a servi drept locuințe, supraedificatele marilor și micilor industrii împreună cu terenurile pe cari au fost clădite, suprafețele agricole/ arator, fânaț, etc/, grădinile pomicole și zarzavaturi, parcele de case și grădini intravilane precum și în general orice bun imobil sau mobil, industrial sau agricol împreună cu instrumentele industriale și agricole/ mașini industriale și agricole/ afectate exploatării industriale sau agricole a realității părăsite. Se mai consideră bun --absenteist-- toate mobilele din locuințe împreună cu accesoriile lor, uneltele și ustensilele din gospodărie precum și animalele de prăsilă și de tracțiune de orice soi rămasse fără stăpân sau lăsate în păstrare unei persoane cu domiciliul stabil sau vremelnic din oraș.

art.3. Bunurile absenteiste determinate în articolul precedent se administrează, până la noi dispozițiuni emenate de la autoritatea centrală a Statului Român de către primăria orașului, prin organele sale deliberative și executive.

În acest scop, primăria orașului, va face recensământul tuturor proprietăților absenteiste din raza orașului. Recensământul se va face pe categorii de proprietăți clasificate după natura lor și a ramurilor de producție după cum urmează:

a./ imobile supraedificate, construcțiuni de orice fel destinate a servi drept locuințe familiare.

b./imobile agricole destinate a servi producția de cereale și plante furajere sau leguminoase.

c./ grădini pomicole.

d./terenuri virane și parcele pentru construcțiuni.

Cap.II Norme de administrare a bunurilor absenteiste

art.4. Bunurile --absenteiste-- se administrează de primăria orașului prin darea în custodie a imobilelor și darea în folosință temporară a mobilelor părăsite.

Darea în custodie cuprinde în sine închirierea sau arendarea imobilelor după natura lor.

Darea în folosință constă din predarea unui bun mobil/instrument industrial sau agricol etc/ în folosința cuiva până la revocare din partea organelor competente ale primăriei orașului.

Imobilele, în general, se dau în custodie unui singur cap de familie, care este în drept a da în chirie sau a arenda, unul sau mai multe apartamente sau o parte din suprafețele agricole terților, cu aprobarea prealabilă a primăriei orașului.

În acest din urmă caz custodele răspunde, el singur, față de primărie pentru încasarea și plata la timp a chiriei sau arenzii stabilite pentru întregul bun imobil sau mobil.

Mobila rămasă în casă după evaluare se va vinde, iar sumele rezultate din vânzare se vor depune la Bancă la articolul special în favorul --capturei de război--.

art.5. Darea în custodie a imobilelor are loc, la cererea părții interesate, prin decizia consiliului comunal, adusă în baza propunerii în scris a referentului în chestiuni de locuințe, la nevoie după ascultarea părții interesate sau cercetări la fața locului prin comisii speciale emise din sânul consiliului comunal.

art.6. Pentru coordonarea lucrărilor de recensământ, conducerea registrelor evidente și pregătirea actelor scripturistice, se înființează pe lângă primăria orașului un birou al bunurilor absenteiste, condus de un șef de birou și compus din un număr suficient de funcționari auxiliari, după nevoie.

art. 7. Consiliul comunal va decide asupra cererilor prin hotărâri în scris dând preferințe următoarelor categorii de cetățeni.

a./ invalizi de războiu.

b./ luptători de pe front din războiul actual.

c./ văduvele de războiu din ambele războaie mondiale.

d./ familiștii neavând nici un fel de avere mobilă.

e./ localnicii.

f./ petiționarii trebuie să fie locuitori ai comunei și să dovedească această calitate prin arătarea N-rului de înscriere la Biroul populației.

g./ Proprietarii de case cari au primit în custodie case de locuit, sunt obligați de a pune la dispoziția primăriei casa proprie spre închiriere.

h./ Raportul de custodie încetează prin abdicarea lui de către primărie sau custode. Termenul de abdicare pentru ambele părți este de 30 de zile.

Cap. III Impunerea bunurilor absenteiste

art. 8. Impunerea bunurilor absenteiste se face de către o comisiune compusă din un consilier comunal desemnat de consiliul comunal, de un reprezentant al județului, delegat de consiliul județean și doi reprezentanți ai cetățenilor interesați.

La impunerea prăvăliilor, atelierelor, magaziiilor, fabricilor, întreprinderilor și instalațiunilor industriale comisia de impunere se completează cu doi reprezentanți ai sindicatelor interesate.

art. 9 Impunerea se face în baza unui proces verbal de impunere redactat în dublu exemplar, din care un exemplar se va preda părții interesate, iar al doilea, se va păstra la arhivă. Procesul verbal de impunere va cuprinde următoarele date:

a./ numele absenteistului.

b./ numele custodelui.

c./ strada și numărul casei.

d./ numărul încăperilor.

e./ chiria stabilită lunar.

f./ data închirierii.

art. 10. Custodele este obligat a plăti toate impozitele și taxele fundamentale către stat, județ și comuna, precum și restanțele de curent electric, apă și canal datorate comunei, îndeplinind astfel obligațiunile proprietarului. Sumele plătite cu acest titlu se calculează în chiria/arenda/ lunară scadentă în favorul custodelui respective a chirieșului sau arendașului, după caz

art. 11 Custodele va prelua imobilul cu inventar, plătind drept taxă de inventariere suma de 30 (treizeci) Pengo la o persoană de fiecare zi de inventariere. Sumele încasate la acest articol sunt destinate a servi pentru acoperirea cheltuielilor de personal și material ivite în legătura cu administrarea imobilelor. Pentru acest scop se va înființa în bugetul pe exercițiul 1945 un articol special cu redactarea "Fond pentru acoperirea cheltuielilor de administrarea imobilelor absenteiste" la venite și cheltuieli.

Cap. IV Chiria și arenda bunurilor absenteiste

art. 12 Imobilele date în custodie și clasificate după natura lor conform articolului 3. din prezentul regulament vor fi impuse cu chiria / arenda / după cum urmează:

a./ Imobilele supraedificate, destinate a servi drept locuințe se împart în trei clase / 3 /.

b./ Imobilele agricole se împart în opt / 8 / clase de arendă conform cadastrului sau a actelor originale de impunere din trecut.

c./ Terenurile virane și parcelele de construcțiuni se împart după așezarea lor, în trei / 3 / clase de arendă.

d./ Imobilele industriale și agricole, ustensiile, instalațiunile industriale și agricole, mașinile de ori ce fel precum și mijloacele de transport mecanizate și de tracțiune animale se impun cu chirie după valoarea obiectului închiriat.

art. 14 Impunerile rămase definitive devin scadente în a 5-a zi a fiecărei luni, anticipativ. Cei cari nu vor achita la timp ratele scadente vor plăti o dobândă de întârziere de 6 % după suma scadentă, iar în caz de neplată altor trei rate scadente / chirie sau arendă / consecutive, raportul de custodie / arendă sau chirie / se desființează deplin drept, fără somațiune sau punere în întârziere și fără alt amestec judecătoresc.

În acest din urmă caz custodele / chiriaș sau arendaș / este obligat a evacua imobilul în termen de 48 ore și a-l pune la dispoziția primăriei, biroul imobilelor absenteiste, sub răspundere de inventar.

art. 15 După imobilele date în custodie se percepe, în favorul primăriei orașului, următoarele taxe:

a./ pentru locuințe se percepe o taxă de autorizație de 30 P.

b./ pentru imobile agricole ---//--- ---//--- 40 P.

c./ pentru imobile industriale ---//--- ---//--- 50 P.

c./ pentru fabrici ---//--- ---//--- 150 P.

Cap. V Investițiuni

art. 16. Cheltuielile de investițiuni făcute de custode / chiriaș sau arendaș / rămân în favorul imobilului, prin urmare ele nu pot fi invocate de susnumiții pentru a fi scăzute din chiria sau arenda datorată după imobil. Se exceptează însă cazul când imobilul, din cauza avariilor și a stricăciunilor ce a suferit în urma evenimentelor de războiu, a devenit în total sau în parte de nelocuit sau nefolosibil.

În acest din urmă caz, comisia edilă, prin cercetări la fața locului va stabili natura și mărimea reparațiilor ce urmează a se efectua. Cercetările, cuprinse într-un deviz tehnic, se vor înainta consiliului comunal pentru decizie. Deciziunea consiliului în această materie este definitivă și executorie și nu are remediu de drept.

Instanțe de apel

art.17. Împotriva hotărârii consiliului comunal prin care se soluționează cererea unei părți pentru darea în custodie/închiriere-arendare/ a unui imobil sau bun mobil absenteist se poate apela în termen de 15 zile de la data înmânării hotărârii, la Prefectura Județului Năsăud.

art.18. Toate dispozițiunile anterioare contrare prezentului regulament sunt și rămân abrogate.

Din ședința consiliului comunal

De la 2 aprilie 1945.

Bistrița, la 2 Aprilie 1945.

Primar,

Aprobat de Prefectura Județului Năsăud sub Nr..../1945 din.....1945.

Bistrița, la1945.

Prefect,

(A.N.B., fond: "Prefectura..." d. 43/1945).

11. 1945, aprilie 10-Bistrița.

Declarația primarului orașului Bistrița în legătură cu incidentul avut cu un cetățean maghiar, în problema arborării culorilor naționale maghiare.

Declarație

Subsemnatul, Alexandru Mureșanu primarul orașului Bistrița declar următoarele:

În ziua de 15 martie 1945, fiind în cabinetul Dlui Comandant Militar Sovietic al Garnizoanei Bistrița la o conferință oficială împreună cu toți șefii autorităților locale la un moment dat a intrat în cabinet Kis Joan din Bistrița care nu știu cu ce drept și pentru ce motiv a venit în fața mea revoltat arogant și cu ton ridicat amenințându-mă cu pumnul mi-a cerut socoteală zicând că: "Cu a cui ordin și pe ce bază ai dispus vopsirea în roșu a rudei pavilionului de pe monumentul din fața primăriei ?-- Eu i-am răspuns că personal și pe răspunderea proprie în calitate oficială ce dețin am dispus aceasta.

La acest răspuns al meu dl. Kis Joan și mai revoltat și amenințător s-a năpustit asupra mea gata să mă lovească spunându-mi că -- Dacă de pe acea rudă va dispărea respectivi voi vopsi acoperind tricolorul roșu alb verde atunci și eu voi dispărea de pe fața pământului".

Totodată numitul m-a amenințat că mă va aresta dacă voi executa cele dispuse de mine.

La aceste insulte, amenințări și ultragii a intervenit primul, dl. Gluvacov secretarul partidului comunist, Dl. Lowi Bernat șeful siguranței și Dl. Șovu Răcătoianu Comandantul Legiunii de Jandarmi civili Năsăud, cari la fel au fost amenințați de către acest Kis Joan cu arestarea.

Menționez că în fața primăriei Bistrița există un monument pe care se înalță o rudă de pavilion ce era vopsită în spiral cu culorile roșu, alb-verde care a fost ridicat în timpul stăpânirii fascisto-hitleriste, și pe care am dispus vopsirea cu roșu drept recunoștință și omagiu bravei armatei roșii eliberatoare.

Cu toate acestea d-lui Kis Joan nu i-a convenit această măsură luată de mine și pretindea ca să rămână pe mai departe culorile roșu-alb-verde disprețuind și desconsiderând complet culoarea roșie.

Cer cercetarea cazului, darea în judecată și pedepsirea susnumitului.

Aceasta îmi este declarația pe care o susțin și o semnez.

Bistrița, la 10 aprilie 1945

primarul orașului Bistrița

(A.N.B., fond : "Primăria orașului Bistrița", d. 2/1944).

12. 1945, aprilie-București.

Comunicatul Băncii Naționale a României privind paritatea la care se vor schimba monedele străine care au circulat în Ardealul de Nord.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

COMUNICAT

Se aduce la cunoștință populației din Ardealul de Nord, care posedă pengo sovietici, ruble și lei sovietici, monedă primită în plată de la armata sovietică eliberatoare, precum și pengo unguri, că Ministerul Finanțelor de acord cu Onorata, Comisie Interaliată de Control, a hotărât retragerea din circulație a acestor monede.

Operațiunea de schimb se va efectua, prin mandat pentru Ministerul Finanțelor, de către Banca Națională a României, prin agențiile și oficiile sale înființate în Ardealul de Nord, va începe în dimineața zilei de 29 aprilie și va dura până în seara de 14 mai 1945.

În zilele de sărbători legale: 1,6,7 mai 1945, birourile băncii vor fi închise. Cursul de schimb este:

- 1 pengo sovietic = 27 lei
- 1 pengo ungar = 27 lei
- 1 rublă = 36,10 lei
- 1 leu sovietic = 5 lei

Contravaloarea totală în lei a monetelor depuse la schimb se va plăti imediat, în următoarele limite: a) până la suma de 400.000 lei, depunătorilor particulari;

b) până la suma de 1.000.000 lei, depunătorilor de firme individuale;
c) până la suma de 5.000.000 lei, depunătorilor de mari întreprinderi cu capital colectiv, autorităților și oricăror organizații legal constituite (pentru fondurile proprii).

Restul sumei depășind limitele de mai sus, se creditează la Banca Națională a României adică rămân depuse în cont pe numele declarantului, și, va fi plătită mai târziu, după primirea instrucțiunilor ce se vor da de către Ministerul Finanțelor, eliberându-se depunătorului duplicatul declarației de depunere, semnat de casierul Băncii Naționale a României.

Monedele declarate pot fi depuse și declarate prin: autorități, bănci syndicate, primării, notariate comunale, precum și orice alte organizații *legal constituite*, întocmindu-se tabloul nominal de depunători, însoțite de declarațiile individuale ale acestora. Formularele se vor procura de asemenea gratuit, de la Banca Națională a României.

Plata valorilor declarate pe tablouri colective se va face ținându-se seama de calitatea fiecărui depunător trecut în tablou, în funcție de sumele arătate mai sus. Se recomandă a se întocmi tablouri separate, pentru fiecare categorie de depunători.

Tablourile vor conține pe lângă nume: adresă (domiciliul stabil), coloana cu felul monetelor depuse, suma primită, în lei și, restul de plată în lei.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

(A.N.B., fond : "Prefectura....", d.313/1945.).

13. 1945-mai 28-Bistrița.

Ordin circular al prefecturii județului Năsăud prin care sunt abrogate ordonanțele prefecturii din perioada 13 octombrie 1944-9 martie 1945.

Ordin Circular

Către:

Preturi, Notariate, Poliția orașului, Adm. Financiară, Posturile de Jandarmi, și tuturor autorităților

La Reședință

Cu data anexării Ardealului de Nord la patria mamă, toate ordonanțele Prefecturii, date în epoca de tranziție de la 13 Octombrie 1944 și până la data de 9 Martie 1945, sunt abrogate, intrând în vigoare legile românești.

Bistrița, la 20 mai 1945.

Prefect: Dr. Ștefan I. Pop

(A.N.B., fond: "Prefectura...", d. 6895/1946).

14. 1945,iulie 19-Bistrița.

Statistica privind pagubele cauzate de război orașului Bistrița.

Centralizator

2. Județul Năsăud

	Nr. Imobilelor distruse total 5	Nr. Imobilelor avariate peste 30% 8
3. Numărul imobilelor sinistrate:		
A. clădiri cu locuințe.....	3	
B. clădiri publice.....	1	
C. clădiri cu întreprinderi particulare.....	4	3
D. clădiri cu industrie.....	1	1
Total:	5	8
4. Suprafața construită totală a imobilelor sinistrate :		
/suprafețele desfășurate	Distruse total	Avariate peste 30%
a parterului și a etajelor/	m.p.	m.p.
	3.289,70 m.p.	4.934,40 m.p.
A. clădiri cu locuințe.....	1840 m.p	
B. clădiri publice.....	1336 m.p.	
C. clădiri cu întreprinderi		
Particulare.....	2.641,70	1518 m.p.
D. clădiri cu industrie.....	648	235,40 m.p.
Total:	3.289,70	4.934,40 m.p.

5. Diverse clădiri și lucrări publice, sau de utilitate publică, distruse total, sau avariate peste 30% cu arătarea caracteristicilor, /Nr. Etajelor, suprafața totală a parterului și etajelor, felul construcției - de zidărie, cu schelet de beton armat, cu schelet de fier cu planșee de lemn sau de beton etc./ cu arătarea felului stricăciunilor.

A. clădiri industriale:

1. fabrica de bere- distruse total instalațiile de forțe și fabricație 75%

Costul aproximativ al refacerii: 900.000.000 lei

2. fabrica de spirt- distruse toate instalațiile de fabricație 65%

Costul aproximativ al refacerii: 600.000.000 lei

3. fabrica de tăbăcărie - compusă dintr-un etaj, planșee de cărămidă, grinzi de lemn, cu o suprafață totală de 1024 m.p.. Clădirea distrusă 60%, instalațiile 100%.

Costul aproximativ al refacerii: 600.000.000 lei

4. fabrica de cherestea- cu o suprafață totală de 640 m.p.. Partea zidăriei distrusă 50%.

Instalațiile mecanice au fost ridicate de armata germană.

Costul aproximativ al refacerii: 300.000.000 lei

5. moara sistematică- suprafață totală de 293,70 m.p. Clădirea distrusă 50% se compune dintr-un etaj și parter, planșee din lemn. Instalațiile mecanice distruse 100%.

Costul aproximativ al refacerii: 120.000.000 lei

6. moara sistematică- cu o suprafață totală de 640 m.p. distrusă 55%. Se compune dintr-un etaj și parter, planșee din lemn. Instalațiile mecanice distruse 80%.

Costul aproximativ al refacerii: 100.000.000 lei

7. auto-garaj- cu o suprafață totală de 1518 m.p. distrusă, compus dintr-un etaj de beton armat. Clădirea distrusă 60%, instalațiile mecanice 100%.

Costul aproximativ al refacerii: 1.000.000.000 lei

A. Centrale de energie

1. Uzina electrică/ termo si hidro-electrică/, cu o suprafață totală de 648 m.p.. Clădirea cu zidăria de cărămidă distrusă 85%, iar instalațiile mecanice 100%.

Costul aproximativ al refacerii: 895.000.000 lei

B. Rezervoare de apă, din beton armat având o capacitate de 600 m.36 distruse 85%.

Costul aproximativ al refacerii: 25.000.000 lei

E. Frigorifere pentru abator, din beton armat, cu o suprafață totală de 235,40 m.p.. Clădirea distrusă 65% iar instalațiile mecanice 85%.

Costul aproximativ al refacerii: 110.000.000 lei

G. Magazii de cherestea din lemn, cu o suprafață totală de 520 m.p. distruse 100%.

Costul aproximativ al refacerii: 3.500.000.000 lei

6. Căi și mijloace de comunicații și transport.

a.) Poduri:- două din beton armat pentru pietoni și susținerea conductelor de apă cari alimentează orașul, distruse 90%.

Costul aproximativ al refacerii: 50.000.000 lei

Total: 8.200.000.000 lei

Din totalul de lei 8.200.000.000 pagubele suferite de Primăria orașului de reședință Bistrița, sunt de lei 1.800.000.000. Posibilități financiare și tehnice pentru executarea lucrărilor de refacere, nu sunt.

Propuneri: În cea ce privește bunurile ce formează proprietatea Primăriei orașului, respectiv sumele necesitate pentru acoperirea cheltuielilor se vor putea obține prin contractarea unui împrumut de la Creditul Județean și Comunal pe lângă o subvenție din fondul comun al Ministerului de Interne.

Bistrița, 30 mai 1945 Sef serv. tehnic Primar:

(A.N.B., fond: "Primăria...", d. 37/1945).

15. 1945,iulie 19-Bistrița.*Raport al primăriei privind situația orașului din punct de vedere economic, social, politic.*

Nr. 5591-1945

RAPORT

De situația orașului Bistrița din punct de vedere social, politic, etc. întocmit în conformitate cu dispoziția Ordinului Inspectoratului General al Circumscripției III-a Cluj Nr. 723 din 4 iulie 1945 .-

I. SOCIAL

Orașul Bistrița, așezat între 42°8-- 42°10- longitudine estică de la meridionalul Ferro și între 47°6-- 47°10- latitudine nordică , cu o altitudine ce variază între 400-680 metri deasupra nivelului mării Adriatice , având o poziție Nord-Estică în valea parcursă de râul cu același nume, este centrul de gravitate din punct de vedere social , politic. economic.etc pentru întreg județul purtând veche denumire istorică --Năsăud”.

Rămășiță a unor străvechi alcătuiri omenеști, cu urme până în cele mai îndepărtate vremi. orașul a fost un târg de negustori și meseriași, cu caracteristica lui de piață de desfacere pentru produsele animale, piei și derivate. creșterea animalelor fiind principala preocupare a locuitorilor din județ.

Devenind un centru al industriei casnice și al meseriilor acest oraș a atras, în mod natural, tot felul de elemente meșteșugari străini, cari s-au așezat apoi aci pentru a-și câștiga existența în mijlocul neamului românesc care umple județul în covârșitoare majoritate. Orașul prezintă astfel, din punct de vedere al componentei lui un aspect colorit, reprezentate fiind aproape toate neamurile europene de răsărit și apus.

În prezent orașul are o populațiune de 9.151 --nouă mii una sută cincizeci și una suflete. cari repartizate pe naționalități etnice prezintă următoarea oglindă:

Români	5.486 suflete
Maghiari	2.818 suflete
Germani	347 suflete
Evrei	300 suflete
Alții	200 suflete

Total: 9.151 suflete

Aceste, repartizate pe sexe dau următorul tablou:

	<u>Bărbați</u>	<u>Femei</u>
Români	2.310	3.176
Maghiari	1.153	1.665
Germani	145	202
Evrei	214	86
Alții	91	109

Total:	3.913	5.238
Total general	9.151	

Față de expunerea de mai sus mișcarea populațiunii prezintă următorul aspect:

NAȘTERI

În timpul de la 1 Ianuarie 1945 până la 15 Iulie 1945

ROMĂNI	Nr. născuților	MAGHIARI	Nr. născuților	EVREI	Nr. născuților	GERMANI	Nr. născuților	TOTAL GENERAL
Gr.cat.	48	Rom.cat.	20	Izr.	1	Ev. Lut.	-	
Ortodox	11	Reformat unitar	14 5			Baptist	2	
TOTAL	59	total	39	total	1	total	2	101

CĂSĂTORII

Încheate în timpul de la 1 Ianuarie 1945 până la 15 Iulie 1945.

ROMĂNI	Nr. Căsătoriilor	MAGHIARI	Nr. Căsătoriilor	EVREI	Nr. Căsătoriilor	GERMANI	Nr. Căsătoriilor	TOTAL GENERAL
Gr.cat.	30	Rom.cat.	4	Izr.	2	Ev. Lut.	1	
Ortodox	4	Reformat unitar	5		-	Baptist	1	
TOTAL	34	total	9	total	2	total	2	47

Înceate în timpul de la 1 Ianuarie 1945 până la 15 Iulie 1945.

ROMĂNI	Nr. Morților	MAGHIARI	Nr. Morților	EVREI	Nr. Morților	GERMANI	Nr. Morților	TOTAL GENERAL
Gr.cat.	40	Rom.cat.	6	Izr.	1	Ev. Lut.	15	
Ortodox	11	Reformat unitar	11		1	Baptist	-	
TOTAL	51	total	17	total	2	total	15	

Doleante și propuneri:

Orașul, după data de 30 august 1940, a fost invadat de străini, proveniți din Ungaria, cari s-au așezat aci ca favorizați, în dauna elementului autohton. Acești străini întrețin încă în sânul Maghiarilor băștinași o vie agitație cu vise din trecut și îndeplinirea idealului lor de Imperiu dunărean, în dauna statului românesc. Se pare că regimul maghiar în retragere, după ce au golit până la ultimul ban casele de păstrare ale autorităților publice, au împărțit aceste sume între străinii rămași în oraș ca elemente de propagandă subversivă și agitatori de profesiune. Aceștia consumă, fără a produce, și fără a avea câștiguri cari să justifice proveniența valorilor de cari dispun.

Să se ia măsuri urgente pentru triarea acestor elemente, iar străinii veniți după 30 august 1940 în oraș să fie trecuți peste graniță.

II. POLITIC

Comuna politică Bistrița este persoană juridică, reședință de județ, cu o suprafață de 5.916 jughăre și 1278 stj.p.

Orașul, reședință de județ, este încadrat cu toate instituțiile de Stat și particulare, cari caracterizează o activitate socială mai intense, având Tribunal, Prefectură de județ, Judecătoria Mixtă, Spital de Stat, Sanatorii, Casă Cercuală pentru asigurări sociale, Școală de Ucenici cu cămin, Liceu de Stat, Școli Primare și Grădinițe de copii de Stat și confesionale maghiare, notar public, Ambulator policlinic, Stațiunea Meteorologică, Poștă, Telefon, Telegraf, Gară c.f.r. în refăcere și gară pentru autobuse.

Liceul german și școlile medii de băieți și fete, școlile primare și grădinițele de copii confesionale germane, prin plecare în masă a germanilor /sașii/ și retragerea lor, odată cu autoritățile maghiare, nu mai funcționează, iar localurile cari au adăpostit școlile sunt goale neocupate de nimeni.

Viața politică pulsează în jurul grupărilor politice încadrate în F.N.D.; alte grupări politice nu activează. Interesul pentru viața politică este în genere slab, o mare parte din bărbații plecați deportați sau concentrați pentru serviciul militar încă nu s-au reîntors, lupta pentru existență este grea, rănilor cauzate de războiu sunt mari și adânci.

Absenteiști:

Odată cu retragerea autorităților maghiare, cu care au făcut cauză comună pentru oprirea elementului autohton. Germanii/Sașii/ organizați în gruparea politică "Volskbund der Deutschen in Siebenburger" au părăsit aceste ținuturi în mase, cu intențiunea de a se reîntoarce odată cu armatele germano-maghiare victorioase. La fel au plecat marea majoritate a maghiarilor băștinași și cei proveniți din vechea Ungarie trianonică. Bunurile acestora, reprezentând averile imobile și mobile de la câte au fost expropriate prin legea pentru reforma agrară și colonizate în primul rând cu populațiunea românească nevoiașă din Țara Moților.

Imobilele urbane, adică clădirile, sunt administrate de Serviciul "Casa de Administrare a Bunurilor Inamice de pe lângă Prefectura județului" prin custozi, cari la rândul lor au dat în chirie locuințele sau apartamentele imobilelor elementului băștinaș, functionari publici și particulari, mici meseriași, muncitori agricoli etc.

Propuneri: O mare parte din Sașii și Ungurii plecați, considerați absenteiști, se reîntorc. Deocamdată sunt adunați în lagăre, unde execută muncă publică, de interes obștesc. Acești absenteiști să fie considerați cetățeni străini. Cei vinovați să fie judecați de tribunal, iar cei găsiți nevinovați să fie trimiși peste granițe. Să se imite exemplul Cehoslovaciei care prin schimb de populațiune caută a scăpa de elementele străine, cari în momentele de grea cumpănă devin o sarcină periculoasă pentru existența Statului.

III. ORDINE PUBLICĂ

Poliția orașului Bistrița, pe lângă toate eforturile ce le face, nu poate asigura decât parțial menirea ei. Aceasta din cauză că este încadrată cu prea puțin personal de specialitate.

Propuneri:

Să se majoreze cadrele Poliției orașului Bistrița în primul rând cu elemente de specialitate având pregătirea profesională necesară.

IV. STAREA DE SPIRIT

Raportul dintre naționalitățile conlocuitoare este dacă nu dușmănos, cel puțin rău. Eforturile ce se fac din partea organizației F.N.D. pentru a armoniza interesele diferitelor naționalități din oraș au dat până acuma numai rezultate parțiale.

Populațiunea românească din județ reprezentând 92% din totalul populațiunei se consideră nedreptățită de faptul că celelalte naționalități participă în proporție prea mare la viața politică, în cadrul organizațiilor politice existente.

Propuneri: Să se elaboreze de urgență regulamentul de aplicare a legii pentru dobândirea naționalității în teritoriul Ardealului de Nord. Cei străini și cari au optat pentru alta naționalitate să fie expulzați.

V. APROVIZIONAREA

Aprovizionarea oraşului cu elemente de primă necesitate este sub toată critica. Nu este nici un fel de organizaţie pentru prevederea populaţiunii cu pâine, zahăr, untură, lemne şi petrol. Serviciul economic judeţean, înfiinţat prin noua lege de organizare este încă în curs de organizare.

Propuneri: Înfiinţarea sistemului de cartel pentru pâine, zahăr, untură şi lemne, distribuind populaţiunii aceste produse săptămânal sau lunar, după cum se va crede de cuviinţă. Această măsură este a se aplica de urgenţă, mai ales că prin blocarea cerealelor numai producătorul este în drept a măcina la mori, restul populaţiunii fiind îndrumată a se aproviziona cu cereale din comerţul liber, unde preţurile sunt exagerat de mari. Spre exemplu: preţul pâinei este de lei 500 pâinea având o greutate de 2 kg. Celelalte alimente precum zahărul, untura lipsesc cu desăvârşire şi se vând cu preţuri exorbitante.

VI. ECONOMIC /COMERŢ/ INDUSTRIE

Comerţul este în faşe, mica industrie mişcă greu din cauza lipsei de materii prime, materiale şi braţe de muncă. Îmbrăcămintea, încălţămintea, lăşeria şi celelalte textile lipsesc aproape cu desăvârşire şi nu pot fi procurate decât în condiţiuni foarte grele. În oraş a luat fiinţă o Cooperativă care tinde să acapareze toate ramurile de producţie industrială şi comerţul, în dauna micului industriei şi în genere a clasei muncitoreşti.

Cooperaţia are menirea de a fi un organ de control/ pentru / a comerţului liber, nivelând preţurile şi căutând a inunda specula mijlocitorului în dauna consumatorului.

Propunere: A se lua măsuri pentru ca Cooperativele să nu se abată de la adevărata lor menire, interesul Statului nefiind acela de a ruina o clasă socială.

VII. AGRICOL

Oraşul are o suprafaţă totală de : 5916 jugăre cadastrale şi 1278 stâneni pătraţi.

Aceasta repartizată pe ramuri de cultură prezintă următorul aspect:

a./ Arător	1829 jug. 1263 stj.p
b./ Fânaţ	3791 jug. 1496 stj.p
c./ Pășune	295 jug. 119 stj.p

TOTAL: 5916 jug. 1278 stj.p

adecă: cinci mii nouă sute şase-sprezece jug. una mie două sute şaptezeci şi opt stâneni pătraţi. din suprafaţa totală aproximativ 3800 jug. adecă: trei mii opt sute jugăre se aflau în proprietatea Germanilor/Saşi/ cari aproape fără excepţie au părăsit oraşul refugiindu-se în Germania.

Pământurile părăsite au fost expropriate pe baza Decretului Lege Nr. 187/1945, şi atribuite agricultorilor cu mai puţin de 5 hectare proprietate precum şi celora cari fiind agricultori nu aveau deloc proprietate agricolă.

S-au expropriat cca. fânaţ şi arător..... 1900 jugăre din cari s-au împroprietărit agricultorii din localitate cu cca. 1700 jugăre rămânând o rezervă de Stat de cca. 200 jugăre.

Recolta ce se poate prevedea se prezintă sub mediocră, deoarece o mare parte din suprafeţele expropriate, din cauza lipsei de animale de tracţiune, unelte agricole şi braţe de muncă, au fost lucrate cu mari întârzieri. Altă cauză este şi întârzierea aplicării reformei agrare ceea ce a avut drept consecinţă întârzierea lucrărilor de arat şi semănat.

Însămânţări de grâu de toamnă s-au făcut, din cauza evenimentelor de război, foarte puţine. Semănături de grâu de primăvară s-au făcut în mică măsură, agricultorii neavând seminţe de grâu de primăvară decât în cantităţi insuficiente. Aceste lipsuri au fost acoperite semănând orz, ovăz şi în special porumb.

Lucrările de întreţinere se lovesc de mari greutatea din cauza lipsei braţelor de muncă. Preţurile zilnice plătite muncitorilor agricoli sunt în disproporţie cu valoarea recoltei produse, producând mari pagube cultivatorului. Agricultorul este pus în situaţiunea de a nu putea plăti preţurile exagerate arătate mai sus, şi este silit a-şi lucra pământul doar cu ajutorul membrilor familiare. Din această cauză pământul nu se lucrează cum ar trebui sau se lucrează numai parţial şi superficial.

Fânaţele sunt excepţional de bune, dar din cauza timpului ploios care persistă şi a lipsei braţelor de muncă o mare parte din recolta abundantă se pierde putrezind sau rămânând pe câmp.

Situaţia pomicolă este bună. Se prevede o recoltă bogată, însă calitativ produsele vor fi inferioare , producătorii neavând aparate şi materialul necesar pentru a efectua la timp stropitul preventiv în contra boalelor criptogamice.

În urma acţiunii de intensificare a culturii de zarzavaturi în grădini, loturi virane etc, situaţia zarzavaturilor se prezintă mulţumitoare, deşi aprovizionarea în trecut a oraşului cu aceste produse se făcea de către locuitorii Saşi, azi aflaţi în refugiu, în Ungaria şi Germania.

Stocul de vite cornute, cabaline şi porcine este redus atât cantitativ cât şi calitativ în urma jafurilor comise de armatele maghiaro-germane cari în retragerea lor au ridicat cu forţa toate vitele ce le-au ieşit în cale, neputând scăpa decât cele ascunse prin păduri şi munţi. Au fost ridicate de asemenea de la Economatul oraşului tot ce a fost mai bun în animale de prăsilă, cai precum şi toate vehiculele, harnaşamentele până şi maşinele agricole.

Stocul animalelor de prăsilă şi reproducţie se află într-o stare alarmantă.

Doleanţe:

În urma acţiunii de împroprietărire cu pământ a celor lipsiţi de pământ şi în urma descreşterii dezastruoase a stocului de animale de tracţiune precum şi din cauza lipsei maşinilor şi uneltelor agricole, suprafeţele expropriate nu se pot lucra la timp şi în condiţiuni satisfăcătoare. Marea majoritate a împroprietărilor nu posedă nici experienţă dar nici cunoştinţele

practice necesare pentru a cultiva pământurile ce le-au fost atribuite, în mod rațional. Deoarece la aplicarea exproprierilor s-au ivit greutăți în ceea ce privește împărțirea și împroprietărirea pământului după calitate, comisia locală de împroprietărire a fost nevoită a parcela suprafețele după calitate. În forma aceasta împroprietăritul a primit o parte din cea ce i se cuvenea la șes și o parte la deal, în altă secțiune.

Efectul este că prin deplasările dintr-un sector unde se află o parcelă ce a fost atribuită, în alt sector unde se află cealaltă parcelă a sa, agricultorul pierde mult timp, iar pământul nu poate fi lucrat așa după cum trebuie.

Din lipsă de semințe selecționate nu se poate produce o recoltă de calitate.

Lipsa mașinilor și a uneltelor agricole și înlocuirea acestora prin brațe de muncă a făcut ca muncitorul agricol să fie foarte căutat, scump și pretențios.

Propuneri:

Pentru a putea cultiva în condițiuni optime pământul expropriat, se propune înființarea de asociațiuni sau Cooperative agricole înzestrate cu mașini și unelte agricole. Să se instituie un organ de îndrumare și control având menirea de a supraveghea, îndruma și controla activitatea celor împroprietăriți, dându-le acestora toate mijloacele și predându-le în cursuri practice toate cunoștințele de care au nevoie pentru cultivarea pământului.

Asociațiile agricole sau Cooperativele să fie înzestrate și prevăzute cu semințe selecționate cari s-ar preda sub control cultivatorilor.

Să se procure cu ajutorul asociațiilor toate aparatele și materialele necesare pentru combaterea cu ajutorul specialiștilor a insectelor și bolilor criptogamice la pomii fructiferi.

Agricultura, altă dată înfloritoare la noi a rămas în urma stărilor de războiu complect distrusă. Să simte nevoia a se aduce stupi sistematici cu familii, a caror lipsă s-a văzut chiar și la fecundarea florilor la pomii fructiferi.

Pentru refacerea stocului de vite de rasă, înzestrarea orașului cu reproducători de rasă și selecționarea lor din cadrul stocului de vite existent.

Având în vedere faptul că stocul de vite din oraș a scăzut în mod simțitor, aproape până la dezastru, deoparte în urma jafului armatelor maghiaro-germane în retragere, deoparte din cauza contribuției la sacrificiul Armistițiului precum și din cauza faptului că reprezentanții autorităților Sovietice au considerat vitele rămase de la populația Germană refugiată drept pradă de războiu ridicându-le și transportându-le în U.R.S.S., propunem scutirea pentru viitor a crescătorilor de vite din această regiune de sub obligațiunea de a mai contribui în contul Armistițiului. În caz contrar rămânem fără vite. Propunem mai departe ca vitele ridicate de armata Sovietică de la absenteiști să fie calculate în contul Armistițiului, deoarece aceste animale nu au format niciodată proprietatea armatelor germano-maghiare beligerante ci sunt rămase de la cei cari fie forțat, fie benevol, s-au retras din această regiune, odată cu autoritățile maghiare.

În schimb s-ar putea livra în contul Armistițiului lemn de construcție și de foc de cari județul este foarte bogat.

Pentru a reface stocul de porcine ar fi necesar a se aduce din regiuni mai bogate vieri și scroafe de prăsilă.

Propunem ca la îndeplinirea condițiunilor de Armistițiu să se facă o repartitie justă pe toate categoriile de cetățeni ușurând astfel sarcina agricultorilor cari până în prezent suportă aproape singuri această contribuție.

Păduri

Primăria orașului Bistrița dispune în hotarul orașului de un domeniu forestier în suprafață de 1.117 hectare, amenajat încă din anul 1936 cu amenajament aprobat de Ministerul Agriculturii și Domeniilor, Deciziunea Nr. 259.478/1938, publicată în Mon. Of. Nr.36 din 1938.

Orașul mai dispune în hotarul comunei Cușma și Pietriș din județul Năsăud la o departare de 30 km de oraș, de o suprafață împădurită neamenajată de cca. 60 jugăre cadastrale adică șase zeci jugăre cadastrale. Scopul acestei întinderi împădurite este protejarea izvoarelor captate, cari alimentează orașul Bistrița cu apă potabilă. Pădurii i se aplică regimul prevăzut în amenajament.

Orașul mai dispune în hotarul orașului de o pășune comună în suprafață de 218 hectare și 38 stânjani. În afară de aceasta orașul a primit cu titlul provizoriu prin Reforma Agrară din Primăvara anului curent o suprafață de 67 jugăre cadastrale. În situațiunea actuală determinată de faptul că în perioada de timp dintre anii 1940-1944 adică în timpul ocupațiunei maghiare s-au executat adevărate exploatări de jaf în pădurile din județ și orașul nostru. Primăria nu poate face față nevoilor de aprovizionare a populațiunei din oraș și a nevoilor proprii cu lemne de foc, din exploatările ce se vor face în cursul exercițiului forestier 1945/1946. Pentru a putea satisface în parte nevoile Primăriei, Comitetul de colaborare al orașului cu hotărârea sa Nr. 2861/1945, din 9 Aprilie 1945, a intervenit la Prefectura județului Năsăud ca să ne exopereze aprobarea de a exploata sau expropria în sarcina comunelor IAD, JELNA și GHINDA a căror populație este absenteistă, o suprafață împădurită de cca. 1500 jugăre cadastrale, suprafață absolut necesară pentru satisfacerea nevoilor ardente și a obligațiunilor ce ne incumbă în ceea ce privește satisfacerea cu lemne de foc a populațiunei din oraș și a nevoilor proprii.

Pentru a putea asigura și prevedea populațiunea orașului cu apă potabilă este nevoie indispensabilă de a expropria în favorul orașului și în dauna comunelor Cușma și Pietriș din județul Năsăud suprafața de cca. 400 jugăre cadastrale, suprafețe împădurite așezate în jurul izvoarelor de apă. Acest lucru a fost de altfel cerut Prefecturii județului prin hotărârea Nr. 2550 din 2 Aprilie 1945, a Comitetului de colaborare de pe lângă Primăria orașului Bistrița. Observăm că populațiunea comunelor Cușma și Pietriș este în mare parte absenteistă, dar chiar și în timpuri normale aceste comune au dispus de suprafețe împădurite în disproporție cu necesitățile lor.

VIII. COMUNICAȚII-TRANSPORTURI

Orașul nedisponând de cale ferată care a fost distrusă în urma evenimentelor de războiu este izolat de restul Țării și greu accesibil. Din acest motiv orașul să poate numai foarte greu aproviziona cu produse comerciale și industriale, de care se simte mare nevoie.

Există însă legătura de autobus pentru călători care parcurge de 3 ori pe săptămână traseul Bistrița-Cluj, transportând un număr de 20-30 călători.

Doleanțe și propuneri:

Să se refacă calea ferată și să se pună în circulație un autobus C.F.R. care să asigure zilnic legătura cu restul țării, până la refacerea căii ferate.

IX. ORGANIZAREA APARATULUI ADMINISTRATIV

Aparatul Administrativ este compus parte din elemente de carieră cari s-au reântors obosiți și bolnavi de pe front sau din deportări, parte din personal nou, tineret fără experiență. Din această cauză Administrația merge greu, aparatul mișcă încet și nu dă randamentul necesar. La această anomalie se adaugă faptul că personalul administrativ este foarte slab plătit, din salariu funcționarul nu poate face față nevoilor de azi. Funcționarii sunt nemulțumiți și preocupați de gândul de a părăsi Administrația cât mai urgent pentru a găsi ocupațiuni mai bune și mai lucrative.

Încadrarea funcționarilor s-a făcut cu respectarea dispozițiilor C.F.P. prin Deciziunea Primăriei orașului Bistrița Nr. 5041/1945 din 23 Iunie 1945 în baza propunerilor Comisiei de încadrare prezidată de Dl. Dr. Moga Traian, Inspector Administrativ Circumscripției III-a Cluj. Deciziunea de încadrare a fost aprobată de Ministerul Afacerilor Interne Direcțiunea Administrației de Stat cu ordinul Nr. 10986 din 1945.

Doleanțe și Propuneri:

Să se caute a găsi o posibilitate de a se ameliora situațiunea funcționarului prin acordarea de ajutoare în natură, majorarea salariilor nu are nici un rost, valoarea monedei fiind relativă.

X. SITUAȚIA SANITARĂ

Situația sanitară este în general bună. În oraș nu sunt epidemii. Serviciul Sanitar al orașului funcționează în mod normal. Este mare lipsă de medicamente cari sunt foarte scumpe și greu de obținut. În oraș funcționează o singură farmacie, celelalte 5 farmacii au fost devastate și jefuite de armatele maghiare-germane în retragere.

Doleanțe și Propuneri:

Spitalul de Stat, a cărui personal de conducere face toate eforturile pentru a se reorganiza și a satisface bolnavii din județ, să fie dotat cu tot instrumentarul medical și materialul, lingerie, paturi etc., necesar bunei funcționări.

XI. ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI CULTE

În anul școlar 1944/1945 au funcționat în oraș un liceu mixt de Stat, una școala primară și 4 grădinițe de copii de Stat. A mai funcționat și o școală primară confesională cu limba de predare maghiară. Aceste școli au funcționat în condițiuni extrem de grele, condițiuni determinate de lipsa corpului profesoral și a materialului didactic și a rechizitelor școlare.

Doleanțe și Propuneri:

Față de marele număr de copii, județul nostru având o populațiune eminentă prolifică se simte nevoia înființării și funcționării pentru viitor a următoarelor școli:

1./ Liceul de băieți cu 8 clase

2./ Liceul de fete cu 8 clase, aceste instituții au posibilitatea de a fi adăpostite în edificiul fostului liceu Lutheran/german/ în localitate care în lipsa de băieți de confesiune lutherana nu va putea funcționa în viitor.

Edificiul fostului liceu german situat în str. Regina Maria, Nr.5, este o clădire măreață, având 2 etaje cu 22 săli de clasă, 5 birouri, 5 camere de bibliotecă, 5 camere de locuit și 4 pivnițe. Edificiul este încălzit central. Construcțiunea este așezată într-o stradă laterală în afara circulației, posedă o curte spațioasă, arenă de fotbal, pistă de alergare și teren sportiv cu toate amenajamentele necesare.

Tot în legătură cu acest edificiu este și un muzeu școlar, clădire modernă dar încă neterminată. În acest edificiu ar putea funcționa și o școală primară.

Pentru viitor mai sunt necesare două școli primare și o școală de agricultură. Localuri avem pentru ambele, doar înzestrarea lor lasă de dorit. Școala de agricultură va putea funcționa în edificiul fostei școli de agricultură săsească, care nu va putea funcționa din lipsă de copii de origine etnică germană. Această școală este adăpostită într-un edificiu solid și bine înzestrat cu tot necesarul.

Ambele construcțiuni, adevărat acela în care a fost adăpostit liceul de băieți cât și acela al școlii de agricultură formează încă proprietatea Bisericii germane evanghelice luterane, dar ambele nu vor putea funcționa din lipsă de copii, cari au emigrat odată cu părinții lor în Germania și Ungaria.

Aceste școli au fost în trecut focarul ideilor hitleriste, de unde s-a răspândit otrava rasismului în Ardeal. Ar fi timpul ca această școală să fie pusă în slujba ideilor democratice, stărpind pentru viitor orice posibilitate ca hidra hitleristă să-și ridice din nou capul.

În oraș sunt următoarele biserici:

1./ Biserica ortodoxă română,

2./ Biserica gr. Cat.

3./ Biserica rom.cat.

4./ Biserica Lutherană-germană

5./ Biserica reformată-maghiară

6./ Casa de rugăciuni evrească.

În oraș funcționează, deocamdată încă în cadre restrânse 11 reuniuni și societăți culturale.

XII. SITUAȚIA FINANCIARĂ

Bugetul orașului pe exercițiul 1945/1946 a fost întocmit cu respectarea formalităților cerute de art.159 și 160 din legea administrativă și aprobat de către Ministerul Afacerilor Interne prin Deciziunea Nr. 6574 din 14 Iulie 1945, cu

următoarele sume:

La venituri și cheltuieli ordinare	Lei: 145.000.000 89.9%
La venituri și cheltuieli extraordinare	Lei: 101.000 0.1%
La venituri și cheltuieli cu dest. specială	Lei: 17.151.300 10.0%

Total general	Lei: 162.252.400 100%
---------------	-----------------------

În totalul bugetului se cuprinde:

Fonduri proprii.....	Lei: 82.252.400 51.5%
Subvenție Min. Af. Int. pt. Echilibrare.....	Lei: 80.000.000 48.5%

Total general	Lei: 162.252.400 100%
---------------	-----------------------

Defalcăt pe categorii de venituri și cheltuieli, se prezintă după cum urmează:

PARTEA VENITURILOR

VENITURI ORDINARE

1./ Venituri încasate prin stat	Lei: 18.873.000	13.3%
2./ Venituri din impozite și taxe comune	Lei: 11.200.000	7.7%
3./ Venituri din serviciile organizate	Lei: 21.670.000	14.3%
4./ Venituri din exploatarea averii com. și a întreprinderilor com.	Lei: 12.225.000	8.5%
5./ Rămășițe	Lei: 400.000	1.3%
6./ Venituri diverse	Lei: 632.000	1.4%
7./ Subvenție Min. pt. Echilibrare	Lei: 80.000.000	55.5%

Total	Lei: 145.000.000	100 %
-------	------------------	-------

VENITURI EXTRAORDINARE

1./ Dif. Venituri extraordinare	Lei: 101.100	100%
---------------------------------	--------------	------

VENITURI CU DESTINAȚIE SPECIALĂ

1./ Veniturile drumurilor	Lei: 9.000.000	52%
2./ Din prestații	Lei: 2.500.000	15%
3./ Din subvenția Ministerului	Lei: 5.000.000	30%
4./ Fonduri cu dest. Speciala	Lei: 651.300	3%

Total	Lei: 17.151.300	100%
Total general	Lei: 162.252.400	100%

PARTEA CHELTUIELILOR

CHELTUIELI ORDINARE

1./ Personal	Lei: 29.345.700	20 %
2./ Material	Lei: 32.170.000	22.2%
3./ Subvențiuni	Lei: 42.021.290	29 %
4./ Anuități și datorii	Lei: 475.690	0.3%
5./ Participațiuni	Lei: 3.525.000	2.4%
6./ Administrarea bunurilor com.	Lei: 4.430.000	3 %
7./ Administrarea si expl. pădurii	Lei: 7.110.000	5 %
8./ Ocrotiri Sociale	Lei: 1.000.000	0.7%
9./ Agricultură și Zootehnia	Lei: 780.000	0.5%
10./Servicii monopolizate categ I	Lei: 14.663.190	10 %
11./ Servicii monopolizate categ II	Lei: 2.933.060	2.2%
12./Învățământul și cultul	Lei: 3.550.000	2.5%
13./Fonduri de credite	Lei: 2.996.070	2.2%

Total	Lei: 145.000.000	100%
-------	------------------	------

CHELTUIELI EXTRAORDINARE

1./ Investițiuni	Lei: 101.000	100%
------------------	--------------	------

CHELTUIELI CU DEST. SPECIALA

1./ Cheltuielile drumurilor	Lei: 9.000.000	52%
2./ Din prestații	Lei: 2.500.000	15%
3./ Din subvenția Ministerului	Lei: 5.000.000	30%
4./ Alte chelt. dest. Specială	Lei: 651.300	3%

Total	Lei: 17.151.300	100%
Total general	Lei: 162.252.400	100%

Regulamentele financiare fiind întocmite, după expirarea termenului de afișare se vor organiza autorității tutelare spre aprobare.

Până la aprobarea regulamentelor, impozitele și taxele comunale prevăzute în Legea Nr.457 din 8 Iulie 1945, au fost înființate pe cale de decizie, potrivit dispozițiilor art.166 alin. 2, din Regulamentul Legii Administrative.

În general încasările efectuate până în prezent ținând seama și de faptul că impunerea contribuabililor este încă la început, rezultă că bugetul întocmit este cât se poate de real, realizându-se până la sfârșitul exercitiului 100% față de prevederi.

Bistrița, la 19 Iulie 1945

Primar

Zăvoianu Alexandru

Secretar,

Dr. Victor Molnaru

(A.N.B., fond: " Prefectura...", d. 5591/1945).

16. 1945, iulie 25, Bistrita.

Memoriul Dr. Rudolf Schuller, fost deputat, privind situația sașilor și măsuri de luat în vederea rezolvării acestora.

Înalt Consiliu de Miniștrii,

Subsemnatul, în anul 1930, pentru purtarea mea loială față de ideile Românilor, am fost decorat cu ordinul "Steaua României", în grad de "Ofițer"; în anul 1919, la 8 ianuarie, împreună cu colegul meu, Rudolf Brandsch, ulterior în Ministerul Iorga, Subsecretar de Stat, am putut conduce poporul săsesc la hotărârea de la Mediaș, prin care acest popor s-a aliniat, în mod benevol, conform ideilor de atunci a președintelui Wilson, la România Mare.

Pentru această purtare, numele colegului Brandsch și al meu au fost răspândite în toată presa ungară, cu cruce neagră, amenințându-ne cu moartea, așa că, ani de zile n-am putut călători prin Budapesta.

Consecința acestei purtări a fost ca regimul ungar, restabilit prin hotărârea de la Viena, nu mi-a permis să fac praxă avocațială.

În anul 1919, într-un moment istoric, m-am decis pentru drepturile istorice și naturale ale poporului român de a crea Statul său pe aceste teritorii. Am rămas fidel convingerii mele, nefăcând nici un pas pentru a schimba hotărârea Ministerului Ungar de Justiție și a Baroului avocațial, cu toate că mi s-a făcut în decizia din obiect, aluzie în acest sens și, cu toate că am știut că sunt și conducători ai populației române care și-au rearanjat situația lor pentru reînscriserea în barouri.

În anul 1919 lupta diplomatică pentru înfăptuirea României Mari încă n-a fost terminată, așa că Ministerul a văzut hotărârea noastră benevolă cu mare satisfacție. Deputăția noastră a fost primită la gara din București de 5 miniștrii; eu am avut onoarea de a preda Majestății Sale Regelui Ferdinand I, hotărârea poporului săsesc, adusă prin reprezentanța sa generală.

Faptul acestei alipiri a fost folosit de minister în mod propagandistic și diplomatic, pentru ușurarea înfăptuirii României Mari.

Cu ideile hitleriste referitoare la conducerea autocratică și nedemocratică a poporului (Führerprinzip) n-am consimțit și m-am distanțat de această mișcare. Când sașii rămași în Bistrița sub conducerea mea, încă la 11 februarie 1945, în adunarea ținută, s-au alipit la Frontul Național Democrat, am constatat că sistemul autocratic a Hitlerismului, într-o lună de zile a distrus tot ce strămoșii noștri, cu conducerea lor proprie democratică au construit în mai mult de 800 de ani obținând prin această constatare, consimțământul viu al tuturor participanților.

Având acest trecut, simțesc nimicirea morală și materială a poporului săsesc, care ar fi programată cu mare durere. Este general știut, și Dl. Profesor Iorga constata însuși în Istoria Românilor, că cultura românească sătească nu este nicăieri așa de dezvoltată, ca acolo unde românii locuiesc în vecinatate cu sașii. Ce deosebire, între satele românești de lângă satele sau orașele săsești și între acelea a foștilor iobagi de lângă curțile magnaților.

Agricultura, meseria poporului român din Ardeal, le-a învățat de la sași. Faptul acesta îl dovedește terminologia încă acum folosită în limba românească, referitoare la meserii.

Fără învățăturile de la sași, poporul român azi, n-ar avea Frontul Plugarilor (Plug=Pflug) și mulțimea meseriașilor români învățați de la meșterii sași. Pe terenul cultural și de literatură, destul să amintesc faptul că prima tipăritură românească pe teritoriul Transilvaniei "Catechismul" s-a făcut în anul 1542 în Sibiu, prin îndrumarea Consiliului Orășenesc.

Istoricul Iorga a constatat că poporul Român are o inimă bună și, cu toate că a fost sărac în trecutul său, este un popor cu o gândire nobilă.

Recunosc că purtarea poporului săsesc în ultimii 5 ani, sub conducerea hitleristă, a fost provocatoare și de tot greșită, contrară purtării noastre din trecut și contrară ținutei pe care un popor conlocuitor trebuie să o observe față de celelalte popoare ale Statului.

Totuși, simțim că o rea răsplătire a tuturor serviciilor pe care le-am făcut culturei acestei țări, în decurs de mai multe sute de ani, față de dispozițiile programate.

Credem că dispozițiile prevăzute față de noi, sunt în contradicție cu gândirea istorică a Poporului Român. Ardealul a fost întotdeauna și în privința credinței poporului român, o țară de libertate (Land der Duldung, cum zicea cântarea noastră națională).

Apelez la gândirea nobilă a Poporului Român, reprezentată în acest moment istoric pentru noi prin Înaltul Guvern, când rog Guvernul Român să nu-și însușească exemplul altor țări, ci să rămână fidel tradițiilor poporului și a trecutului pe acest teritoriu.

Rog să nu nimicească un popor, care a putut fi dus pe cale greșită, prin conducătorii lui vinovați, care popor însă, în masele sale, este un popor de lucru, de hărnicie, de folos și nu de pagubă, pentru țară.

În caz dacă părerea și tendințele guvernului nu s-ar schimba în privința măsurilor ce se intenționează față de poporul sășesc, fac propunerea următoare:

România are față de Germania, fără îndoială, pretenții de despăgubire. Noi, sașii, am venit din Luxemburg și împrejurimile Mosel-Franke a acestei țări. Ne putem înțelege și acum în dialectele noastre cu populația din această regiune. Reîntoarcerea noastră acolo de unde am venit de veacuri înainte ar fi o soluție naturală a soartei noastre.

Rog Înalțul Guvern să facă tot posibilul pentru reîntoarcerea noastră, prin aceea că să ceară ca despăgubire de la Germania, Domenii de Stat, situate în această regiune, pentru a le preda nouă, în scopul colonizării. Statul român ar putea da domeniile coloniștilor, cu amortizarea pe timp îndelungat, ori și cu o rentă perpetuă, conform sistemului "Renterguter", ori cu alte modalități, primind prin aceasta ca răsplată, o sumă anuală din străinătate, care ar fi și de folos pentru valuta țării.

Pe noi Statul, prin soluțiunea aceasta, ne-ar feri să devenim oameni pauperizați, ci ne va da posibilitatea să trăim și mai departe ca un popor stabil și de cultură.

Dacă acei sași, cari sunt încă în Austria sau în Germania, capătă îndrumare, dacă ei fac începutul și baza pentru colonizarea noastră, cred că și Statul Român, și față de istorie, și față de viitor, își va alcătui un "Monument cultural", ferind oameni nevinovați, în loc să-i nimicească.

Creștinătatea, ideile și poruncile sale, să nu aibă loc și în viața publică și istorică.

Bistrița, la 25 iulie 1945.

Cu deosebită stimă:

Dr. Rudolf Schuller

Fost deputat; membru al Consiliului Superior pentru Reforma Agrară, a Comitetului Agrar pentru Ardeal, etc

(A.N.B., fond: "Prefectura județului Năsăud". D.8999/1945).

17 1945, august 12-Bistrița.

Adresa primăriei către prefectura județului Năsăud, prin care solicită reglementarea situației caselor "absenteiștilor".

Nr. 6036/1945

CĂTRE

PREFECTURA JUDEȚULUI NĂSĂUD

OFICIUL JUD. AL BUNURILOR INAMICE

BISTRIȚA

Conform Instrucțiunilor Nr. 5822/1945 C.A.S.B.I. și conform înțelegerii avută cu Prefectura jud. Năsăud. Oficiul C.A.S.B.I. funcționează pe lângă Prefectură, iar la Primăria orașului s-a înființat un birou care execută lucrările ordonate de Oficiul C.A.S.B.I. de pe lângă Prefectură. Până în prezent biroul de pe lângă Primăria orașului a procedat la identificarea bunurilor și inventarierea lor, complectând fișele formulare tip prescrise de C.A.S.B.I.

Se știe că în perioada de tranziție Primăria orașului Bistrița a dat în custodie un număr de cca. 800 case părăsite, diferiților petenți cu scopul de a institui un paznic la fiecare casă pentru a fi ferite de jafuri, starea populației orașului în urma războiului redusă de la un număr de 7.000 locuitori a reclamat această măsură egală, hotărâtă de Consiliu Comunal de pe lângă Primăria orașului Bistrița, prin acest procedeu s-a ajuns la următorul rezultat: au devenit custozi cetățeni ai orașului fără proprietate, cetățeni ai orașului cu proprietate cari în unele cazuri au părăsit proprietățile lor mutându-se în imobilele date lor în custodie.

Au devenit custozi cetățeni străini de oraș, locuitori ai satelor vecine care mai târziu și-au instituit câte un membru al familiei în imobilele date lor în custodie pentru ca imobilul să fie ocupat. Unii cetățeni au primit în custodie imobile cu câte 10-15 camere pe care le dețin și în prezent. De la înființarea Oficiului C.A.S.B.I. deși situația acestor imobile s-a reglementat prin ordinul 5822/1945, și altele, totuși situația de fapt, în ceea ce privește instituirea de custozi sau administratori a rămas aceeași. Prin reîncorporarea Ardealului de Nord la România, orașul Bistrița se populează zilnic cu funcționari, militari, meseriași, cari se reîntorc din refugiu, sau sunt mutați de către Ministere la diferite instituții publice. Acești cetățeni sunt puși în situație în marea majoritate a cazurilor să nu găsească locuință pentru motivele arătate mai sus, și se pare a fi criza de locuințe cu toate că orașul ar avea 10-12.000 locuitori față de capacitatea reală de adăpostire care se cifrează la 17.000 locuitori.

Primăria în perioada de tranziție a instituit custozi fiind o situație impusă de necesități când încă Oficiul C.A.S.B.I. respectiv legislația românească nu era extinsă asupra Ardealului de Nord. În situația actuală Primăria nu are în atribuțiunile ei rezolvarea problemelor ce incumbă C.A.S.B.I.-ului ce conform dispoziției instrucțiunii 5822/1945, da ajutor Oficiului C.A.S.B.I., de pe lângă Prefectura jud., la diferite lucrări de identificare, inventariere, etc, în aceeași măsură în care sunt obligate toate instituțiile de Stat să dea ajutor la lucrările C.A.S.B.I.

Până în prezent a executat toate lucrările, fiind în continuare, cu excepția perioadei de la 19 Mai la 2 Iulie a.c. în care interval aceste lucrări au fost preluate în spiritul instrucțiunilor din ordinul 5822 de către Oficiul C.A.S.B.I. de pe lângă Prefectura județului, fără nici un rezultat. Oficiul C.A.S.B.I. de pe lângă Prefectura județului a predat Primăriei la data de 2 iulie a.c. dosarele întocmite de către Primărie în perioada de tranziție, exact în starea în care au fost predate lor cu mici lipsuri. Deși Oficiul C.A.S.B.I. de pe lângă Prefectura județului a coordonat numai lucrarea respectivă, a făcut-o să stagneze.

Având în vedere cele de mai sus, Primăria teminând lucrările de identificare, inventariere și altele, cari conform dispozițiilor n-ar fi căzut în atribuțiunile ei, nu înțelege să se ocupe și pe mai departe de lucruri care nu-i incumbă și nici nu poate răpi altor organe lucrări ce cad în competența lor.

În baza experienței de 10 luni câștigată în urma preocupărilor de acest fel propun să se înființeze o comisie pe lângă Oficiul C.A.S.B.I. care pe baza unei evidențe a caselor absenteiste să soluționeze cererile de locuințe ale petenților militari, functionari publici, etc, în spiritul dispozițiilor C.A.S.B.I..

Să se revizuiască darea în custodie a caselor atrăgând atenția custozilor asupra stării de fapte a lucrurilor. să nu ocupe mai multe camere decât câte le sunt necesare în raport cu numărul membrilor de familie, iar cei cari au proprietăți să-și piardă dreptul de custodie.

În sensul celor expuse mai sus, se va putea soluționa criza de locuințe care caracterizează acest oraș.

Organele C.A.S.B.I. de pe lângă Prefectură să procedeze urgent și energic la instrucțiunile ce le vor primi de către cei competenți a decide în această cauză.

Bistrița, la 18 August 1945

Primar

Secretar

(A.N.B., fond: "Prefectura...", d.43/1945).

18. 1945, noiembrie 21-Bistrița.

Adresa prefecturii județului Năsăud către comisia locală C.A.S.B.I., privind administrarea în Ardealul de Nord, în perioada octombrie 1944-aprilie 1945.

Nr. 16397/1945

Către,

Comisia C.A.S.B.I.

Loco

La adresa Dvs. Din 20 XI 1945, avem onoarea a Vă aduce la cunoștință următoarele:

1./La 23 August 1944 frontul se găsea între Vatra-Dornei și Cernăuți în plină ofensivă, armatele aliate s-au apropiat de Carpați.

2./ Primele trupe aliate au pătruns în județul Năsăud în 10 Octomvrie 1944.

3./Administrația românească propriu-zisă s-a instalat în județul Năsăud la 1 Aprilie 1945 când s-a extins toată legislația românească asupra Ardealului de Nord. Notăm că de la data de 23 Noiembrie 1944 s-a instalat administrația în județul Năsăud însă a lucrat numai după ordinele Prefecturii și după îndrumările împuțernicului sovietic dar mai ales a Comandamentului Militar Sovietic.

Bistrița, la 21 Noemvrie 1945.

Subprefect:

Dr. Stefan I. Pop

(A.N.B., fond: "Prefectura...", d. 16397/1945).